

ביאור מהרש"א

מסכת פסחים

פרק כיצד צולין

חלק א'

עד. -- עט.

מפתח

דף עד.....	3
תד"ה האי מולייתא.....	3
תד"ה כבולעו.....	5
דף עד:.....	7
תד"ה שאני לב דשיע.....	7
תד"ה אסמיק חליי'.....	8
דף עה.....	11
תד"ה וגרפו ותד"ה הא לאו הכי גחלת לא איקרי אש.....	11
תד"ה נכווה בגחלת.....	15
תד"ה הא לאו הכי גחלת לא איקרי אש.....	16
רש"י ד"ה קא משמע לן.....	17
דף עה:.....	20
רש"י ד"ה אמר אביי.....	20
דף עו.....	22
תד"ה בשלמא.....	22
תד"ה אלא למ"ד.....	24
דף עו:.....	27
תד"ה מאי לאו.....	27
תד"ה אסרה רבא מפרזיקא.....	29
דף עז.....	30
תד"ה סלקא דעתך אמינא.....	30
תד"ה שכן יש.....	34
הקדמה לסוגיא דציץ מרצה ותד"ה ר' אליעזר אומר הציץ מרצה.....	36
תד"ה נימא מתניתין דלא כר' יהושע.....	38
תד"ה נימא דלא כר' יהושע.....	40
דף עז:.....	42
גמרא אי הכי אימא כולי'.....	42
רש"י ד"ה עומר ושתי הלחם וד"ה ביחיד ותד"ה אלא פשיטא והא לא קשיא.....	43
תד"ה ולעכב לא.....	49

דף עד.

תד"ה האי מולייתא

(1) גמרא

(א) האי מולייתא שריא

(i) כלומר דמותר לצלות טלאין ותרנגולין הממולאין בבשר

(ב) קשיא (כמבואר ברש"י)

(i) מובן

(1) כשצולין טלה או תרנגול בלא מולייתא

(2) כשמולחו קצת

(3) מישריק שריק דם דידי'

(ii) אבל במולייתא

(1) ליחוש דנבלע בטלא או תרנגול דם דנפלט מבשר שנתנו בתוכו

(iii) {להלן בד"ה כבולעו נבאר קצת חילוקין בין מישרק שריק לכבולעו כך פולטו}

(ג) תירוץ

(i) כשם

(1) שטלא בולע דם מבשר שבתוכו

(2) כך חוזר ופולט אותו דם

(2) תוספות (רבינו תם)

(א) קשיא

(i) אמאי צריכית מליחה לצלי לגמרי

(ii) דאי נצלה כל צרכו

(1) מפליט יותר ע"י האש מע"י המלח

(iii) ואף כשלא נצלה כל צרכו

(1) הרי אותו דם שנשאר בתוכו

(א) דם איברים הוא שלא פירש הוא ומותר

(2) ואותו דם שאכן יצא ממנו

(א) משריק שריק

(ב) והא ראי'

(i) דאיתא בחולין

(ii) דכך שחתך עלי' בשר שכבר נצלה

(1) איתא למ"ד דאוסר לאוכלו לככר

(א) מפני דם הבשר שנכנס לתוכו

(iii) ומשמע

(1) דבשר עצמו מותר

(2) אע"פ שלא יצא כל דמו

(3) דהרי אמרת דעדיין יוצא דם ממנו לככר

(3) מהרש"א

(א) יש מפרשים דאותו גמרא בחולין

(i) מיירי כשצולוהו עד שיהא ראוי לאכילה

(1) ופלט כל דמו

(2) וככר אינו אסור אלא משום מראית עין

(ב) והלכך אין להביא ממנו סייעתא

(i) להיכא דלא נצלה כל צרכו ולא יצא ממנו כל דמו

תד"ה כבולעו

(1) גמרא

(א) האי מולייתא שריא

(i) כלומר

(1) דמותר לכתחלה לצלות טלאין הממולאין בבשר

(2) דלא חיישינן לדם דנפלט מבשר ונבלע ממנו לטלא

(א) דכשם שטלא בולע מבשר שבתוכו

(ב) כך פולט לי' לאותו דם חוצה

(ב) נימא מסייע לי'

(i) הפסח נותן את כרעיו ואת בני מעיו בתוכו

(ii) מ"ט לאו משום דאמרינן כבולעו כך פולטו

(2) גמרא חולין

(א) כבד שצלאו עילויה בשרא כשר בדיעבד

(ב) דדם מישריק שריק מצד מעשה צלי

(i) ולא בלעא בשרא לדמא כלל

(ii) משום שהדם נופל על הבשר מבחוץ

(iii) ואינו נבלע אלא מחליק ונופל

(3) תוספות

(א) הקדמה

(i) אומרים דם משרק שריק

(1) או לגבי בשר מקור הדם גופי' (בשר א')

(2) או

(א) (כגון בגמרא בחולין) לגבי בשר ב' דעליו נפל דם מבחוץ מבשר א'

(ii) אבל אי אפשר לאומרו

(1) לגבי בשר ב' דניתן לתוך בשר א' כבמולייתא או קרבן פסח

(2) והלכך בדידהו צריכין למיסמך אכבולעו כך פולטו

(ב) קשיא

(i) טעמא דמישריק שריק עדיף מכבולעו כך פולטו

(1) דהרי במשריק שריק לא נכנס דם בבשר כלל

(ii) ואפ"ה בגמרא דידן מצד כבולעו כך פולטו שרי אף לכתחלה

(1) וא"כ אמאי בחולין לא סגי משריק שריק אלא להכשירו לבשר בדיעבד

(ג) תירוץ

- (i) בחולין מחמירין משום דבכבד מישתעי דאית לי' דם הרבה
- (ii) משא"כ במולייתא דבבשר איירי ולא בכבד
- (ד) קשיא
- (i) הרי בפסח מטעם כבולעו כך פולטו שרי אף לכתחלה
- (1) הגם דאית' נמי לכבד בתוכו
- (ה) תירוץ
- (i) פסח שאני דכתיב על ראשו ועל כרעיו ועל קרבו
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) א"כ היאך מייתי סייעתא מפסח למולייתא
- (ב) תירוץ
- (i) מסתברא
- (1) דכיון בפסח מותר לכתחלה אף בכבד
- (2) שרי במולייתא לכתחלה מיהת בבשר בלא כבד
- (5) ניהדר לתוספות (כמבואר במהרש"א)
- (א) אומרים כבולעו כך פולטו
- (ב) אף היכא דאותו טלא שבולע דם מבשר שבתוכו כבר הומלח כדבעי
- (ג) דאותו טלא יכול לפלוט דם שבלע מבשר שבתוכו הגם דכבר אינו עוסק בפליטת דם עצמו

דף עדי:

תד"ה שאני לב דשיע

(1) גמרא

(א) האי מולייתא שריא

(i) כלומר

(1) דמותר לכתחלה לצלות טלאין הממולאין בבשר

(2) דלא חיישינן לדם דנפלט מבשר ונבלע ממנו לטלא

(א) דכשם שטלא בולע מבשר שבתוכו

(ב) כך פולט לי' לאותו דם חוצה

(ב) נימא מסייע לי'

(i) הלב יש לו דם בפנים

(ii) ואם לא קרע את הלב לפני **צלייתו**

(1) דהיינו משמעות "בישולו" בהוה אמינא

(iii) קורעו לאחר צלייתו ומוציא את דמו מפנים הלב

(1) ואוכלו ללב ולא חייש דלמא בלע דם מבפנים

(iv) אלמא דע"י צלייתו מפליט דם דבולע מבפנים

(ג) תירוק (כמבואר ברש"י)

(i) לית לך סייעתא

(1) דלב שאני דשיע מצדו הפנים ולא בולע

(ii) והלכך מותר אף היכא שבודאי אינו פולט

(iii) כגון **שנתבשל** בקדירה ולא נצלה

(2) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) וגם מצדו החוץ שיע הוא ואינו בולע

(ב) והיינו טעמא דכשנתבשל בקדירה לא חיישינן

(i) דלמא נבלע בצד חוץ דידי'

(ii) דם שהוציאו רוטב מצדו הפנימי

תד"ה אסמיק חליי'

(1) גמרא (לפי שיטת לישנא אחרינא ברש"י)

(א) "אומצא" משמעו בשר שלא נמלח ולא נתבשל או נצלה

(ב) חלק א'

(i) אומצא דאסמיק מכבר ע"י מכה וחתכי'

(1) שפדי' בשפודא וצלאו שרי

(2) אי אנחי' אגומרא

(א) פליגי בה רב אחא ורבינא

(ג) חלק ב'

(i) האי אומצא דאסמיק מכבר ע"י מכה כדלעיל וחתכי' ושפדי' בשפודא

(ii) ולאח"כ נתנו בחלא

(iii) אז

(1) אומצא מותר דדם שבו דלא פירש ממנו דם איברים הוא

(2) משא"כ חלא דאסור

(א) דאומצא פולט דם דידי' לחלא

(ב) ומאחר שפירש לחלא כבר אין לו לדם תורת דם איברים

(2) תוספות

(א) ב' קשיות

(i) קשיא א'

(1) מוכח בפרק כל הבשר דחלא מיצמית צמית ולא מפליט פליט

(ii) קשיא ב'

(1) עוד מוכח מפרק כל הבשר

(א) דכל היכא דחליי' אסור

(ב) איהו נמי אסור

(ג) לפי שחוזר ונבלע בו

(ב) תירוץ

(i) הכא לא בבשר דאסמיק ע"י מכה עסקינן

(ii) אלא בבשר חי דלא אסמיק מקודם שחלטי' בחלא

(iii) וקאמר

(1) דלא אמרינן דחלא מצמית

(2) אלא היכא לא נשתהה אומצא בחלא

(3) משא"כ

- (א) אם נתשהה אומצא בחלא כל כך עד שאסמיק
 (ב) אז בידוע דפולט
 (4) ואז אסור בין הבשר בין החלא
 ג) ואי אפשר לאוקמי בבשר דאסמיק מכבר כרש"י
 i) דבאותו בשר אין לבדוק אי נשתהה הרבה דהרי איסמק מכבר
 (3) מהרש"א חלק א'
 א) ב' קשיות לתוספות
 i) קשיא א' על קושיא א' דידהון לפירוש רש"י
 (1) דלמא אכן באומצא דכבר איסמק ע"י מכה עסקינן
 (א) וקא פליט מיד אף בלא שהי'
 (2) ואל תקשה לרש"י מפרק כל הבשר דמשמע דחלא מצמית
 (א) דאימא לך דהיכא דאסמיק שאני וקא פליט
 ii) קשיא ב' על קושיא ב' דידהון לפירוש רש"י
 (1) הקדמה
 (א) הקשו לרש"י דמשמע מפרק כל הבשר דכל היכא דחליי' אסור איהו נמי אסור
 (2) קשיא
 (א) לתרץ אותה קושיא
 (ב) סגי להו ללכת בשטת רש"י
 i) דבבשר דאסמיק מכבר מחמת מכה עסקינן
 (ג) ושלא לשנות רק פרט זה
 i) דבמקום שיטת רש"י דהוא מותר וחליי' אסור
 ii) אמור דתרוייהו אסירי
 (4) מהרש"א חלק ב'
 א) רא"ש מפרש בניחותא
 i) אליבא שיטת תוספות
 ii) דאף בחלק א' בגמרא לגבי רב אחא ורבינא דקמיפליגי באומצא לעיל
 (1) בנאסר מחמת דנשתהה בחלא קא מיירי
 (2) ודנין באלו הותר בחתכ' ואנוח' אגומרא
 ב) משא"כ טור י"ד דמדחיק לומר
 i) דבחלק א' בגמרא לגבי מחלוקת רב אחא ורבינא קאי
 (1) בבשר דאסמיק מכבר מחמת מכה
 (2) כשיטת רש"י
 ii) בעוד דלגבי חליי' בחלק ב' דגמרא

- (1) מפרש אסמיק כפירוש תוספות
- (2) ודלא איסמק מכבר
- (iii) ונמצא דמשתמשין בגמרא במלה "אסמיק"
- (1) בב' משמעות שונות

דף עה.

תד"ה וגרפו ותד"ה הא לאו הכי גחלת לא איקרי אש

חלק א'

(1) גמרא דף כו: ודף כז.

(א) תנור שהסיקו בקליפי ערלה ואפה בו את הפת

(i) רבי אומר הפת אסורה

(ב) בישלה על גבי גחלים הפת מותרת

(i) אית למאן דאמר אליבא דרבי דאינו מותר

(1) אלא בגחלים עוממות דאין בהן ממשות כבלוחשות

(ii) ואחרים פליגי ומתירין לרבי אף בגחלים לוחשות

(ג) קשיא

(i) בשלמא אי אינו מותר לרבי אלא בגחלים עוממות

(1) אוקמת' להאי דפת אסורה לרבי בגחלים לוחשות

(ii) אבל אי אמרת דמותר אף בגחלים לוחשות היאך מוקמת לי' הא דפת אסורה

(ד) תירוץ

(i) כשאבוקה כנגדו

(2) שיטת רש"י בהבנת "כשאבוקה כנגדו" (כמבואר במהרש"ל)

(א) כדי לאסור הפת צריכין ב' תנאין

(i) שיהא נאפה בחום שמקורו בערלה בעין ולא מחום גחלים

(ii) ושיהא נאפה בעוד שערלה בעין

(ב) ומובן דכשנאפה לאחר שנגרף התנור מותר

(i) דהרי כשנאפה כבר הוסר הערלה

(3) שיטת תוספות בהבנת "כשאבוקה כנגדו" (כמבואר במהרש"א)

(א) כדי לאסור הפת לא צריכין אלא

(i) שיהא נאפה בחום שמקורו בערלה בעין ולא מחום גחלים

(ב) ומובן דכשנאפה לאחר שנגרף תנור אסור

(1) דלא איכפת לן דערלה אינה בעין בשעת אפי'

(ג) קשיא לשיטת תוספות

(i) אמאי לא מדכרי אלא ציור דכשאבוקה כנגדו לגבי איסור פת

(ד) תירוץ

(i) משום דבציור זה מספיק חמימותו לאפות את הפת אף בלא תנור כלל

(ii) והוא ציור היחידי דבו אסור בלא תנור כלל

- (iii) ואה"נ דאי אפאו בתנור שכבר נגרף נמי אסור
- (4) גמרא דידן
- (א) איבעיא אליבא דרבי
- (i) מאי יהא דינו דפת שנאפה בתנור גרוף מערלה בעין
- (5) רש"י (כמבואר במהרש"ל)
- (א) עצם האיבעיא הנו
- (i) למ"ד דבגחלים לוחשות אסירי
- (ii) ודינן באי נימא דדיני' דתנור גרוף שוה לדינו דלוחשות
- (ב) אבל למ"ד לוחשות מותרין
- (i) הרי קבענו דאינו אסור אלא כשאבוקה כנגדו ולא נגרף
- (6) תוספות (כמבואר במהרש"א)
- (א) קמיבעיא אף למ"ד דגחלים לוחשות מותרין
- (ב) קשיא ("תימא לר"י")
- (i) צד חומר מובן כדביארנו מצד שיטת תוספות ב"אבוקה כנגדו"
- (ii) אבל צד איבעיא להקל לא מובן
- (iii) דהרי קבענו בדף כז.
- (iv) דבתנור גרוף אכן אסור מצד דאית' לחום האיסור
- (7) מהרש"א
- (א) קשיא לשיטת תוספות
- (i) בגמרא קובעין לגבי קרבן פסח
- (1) דתנור גרוף לא הוי צלי אש
- (2) משא"כ גחלים לוחשות דמיקרי צלי אש
- (ii) בעוד דלגבי ערלה אזלינן להיפוך
- (1) דבגחלין לוחשות הפת מותרת
- (iii) ומיבעיא לן אי בתנור גרוף הפת אסורה

חלק ב'

- (1) ברייתא לגבי פסח
 - (א) לרבי גחלים צלי אש מיקרי
- (2) ברייתא לגבי מכות מצורע
 - (א) צריכין רבוי להפיק
 - (i) דנכוה בגחלת מיקרי מכות אש
 - (ב) רמי ל' ר' אחדבוי בר אמי
 - (i) אמאי צריכין רבוי לגבי מצורע ולא לגבי פסח
- (3) תוספות ד"ה הא לאו הכי
 - (א) קשיא
 - (i) אמאי הקשו מברייתא דרבי לברייתא דמכוה
 - (ii) נימא דברייתא דמכוה צריכין רבויא למילף דעוממות נמי חשיבא מכות אש
 - (1) דידוע לן מצד אחר דסתם גחלי דקרא עוממות הן
 - (iii) ונימא עוד דגחלים דלרבי חשיבי צלי אש גבי פסח
 - (1) לוחשות נינהו
 - (ב) תירוץ
 - (i) הגם דסתם גחלי דקרא עוממות נינהו
 - (ii) והגם דברייתא דמכוה בלימודי מקרא קא עסיק
 - (iii) מ"מ לשון גחלים בברייתא
 - (1) דברי ברייתא הן
 - (2) ולא דברי קרא הן
 - (iv) וסתם גחלים דברייתא לוחשות נינהו
- (4) מהרש"ל
 - (א) קשיא
 - (i) קבענו בחלק א' דאין לאוקמי איבעיא דר' חנינא בר אידי
 - (1) אלא למ"ד דלרבי בישלה ע"ג גחלים אינה מותרת אלא בגחלין עוממות
 - (2) אלמא דסתם גחלים דברייתא לאו לוחשות נינהו
- (5) מהרש"א
 - (א) תירוץ
 - (i) רב אחדבוי בר אמי
 - (1) דרמי ל' לרבי מברייתא דמכוה
 - (2) אכן ס"ל דסתם גחלים דברייתא לוחשות הן
 - (3) וס"ל נמי כמאן דמפרשי לה לברייתא דרבי

- (א) דבישלה ע"ג גחלי ערלה דמותרת בלוחשות
- (4) ואה"נ דלדידי' פשיטא דבתנור שגרפו מותר גבי ערלה
- (ii) משא"כ רב חנינא בר אידי
- (1) דמיבעיא לי' בתנור גרוף גבי ערלה
- (א) ס"ל דבין בברייתא ובין בקרא
- (i) סתם גחלים עוממות הן
- (2) ולרבי אכן לוחשות אסור וברייתא דמכּוה אינה סותרתו
- (3) ולא הוצרך לשיטתו' למימר דרבי אינו אוסר אלא באבוקה כנגדו
- (4) ושפיר מיבעיא לי' דינו דתנור גרוף

תד"ה נכווה בגחלת

(1) גמרא

- (א) לגבי פסח תנור גרוף בלא שום לימוד הוי מיקרי אש
- (ב) לגבי מכוה סיד רותח בלא שום לימוד לא הוי מיקרי אש
- (ג) לגבי פרים הנשרפין דליכא שום לימוד סיד רותח לא מיקרי אש

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) מאי שנא פסח ממכוה

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) מצי נמי למיפרך דמאי שנא פסח מפריה הנשרפין

(ב) תירוץ בין לקושית תוספות בין לקושית מהרש"א

(i) תנור גרוף וסיד רותח מיקרי אש בלא שום לימוד כלל

(ii) מאחר דאית לן לימוד דלפסח לא מיקרי אש

(1) צריכין לימוד להיפוך במכוה דמיקרי אש

(iii) ולפריה הנשרפין אכן גמיר מלימודו דפסח דלא מיקרי אש

(ג) קשיא

(i) מאחר דבמכוה קגמיר מריבויה דדינו שאני מפסח

(1) ודסיד רותח אכן אש מיקרי

(ii) מנלן למילף פריה הנשרפין מפסח דסיד רותח לאו אש הוא

(iii) נילפי' ממכוה דאש הוא

תד"ה הא לאו הכי גחלת לא איקרי אש

עין בד"ה וגרפו

רש"י ד"ה קא משמע לן

- 1) גמרא (לשיטת רש"י)
 - א) פתילה של אבר היו עושין לבת כהן
 - ב) דכתיב באש תישרף
 - i) לרבות כל שריפות הבאות מן האש
 - ג) מקשן
 - i) הרי אש כ"ש דסגי
 - ii) ואמאי לא מקיפין לה חבילי זמורות דלישרפה באש ממש
 - ד) תרצן (כמבואר ברש"י)
 - i) אתיא שריפה שריפה מבני אהרן
 - (1) לשריפת נשמה וגוף קיים
 - (2) דשריפת נשמה נמי מיקרי שריפה
- 2) מהרש"ל
 - א) קשיא לרש"י
 - i) אי אמרת דלא ילפינן מגז"ש דצריך שריפה נשמה וגוף קיים
 - ii) לא תירצת כלום
 - iii) דעדיין תיקשי להקיפיה בחבילי זמורות
 - ב) תירוץ
 - i) מוכרח דלא כרש"י
 - ii) וילפינן מג"ש דצריכין שריפת דנשמה וגוף קיים
- 3) מהרש"א
 - א) תירוץ לשיטת רש"י
 - i) נקיט תרצן דמקשן כבר נודע לו דין דר' נחמן דנביא למטה
 - (1) דברור לו מיתה יפה
 - ii) והלכך מאחר דיליף מג"ש דגוף קיים נמי שריפה היא
 - (1) מובן מאליו לא להמיתוה בחבילי זמורות
 - 4) ניהדר לגמרא
 - א) מקשן
 - i) ונעביד לה חמי האור רותחין דגם הן שריפת נשמה הוי
 - ב) תירוץ דרב נחמן
 - i) ברור לו מיתה יפה

(ii) והלכך אי אפשר להמיתה ברותחין

(5) מהרש"א

(א) לשיטת רש"י קשה

(i) דמוכח מקושיית מקשן דתרצן טעה ואכן עדיין לא נודע לי' למקשן דינ' דרב נחמן

(ii) ומאחר דמג"ש לא ילפינן עדיפות דגוף קיים

(iii) עדיפי הוי לי' למקשן להקשות דלקיפיה בחבילי זמורות

(ב) וצריכין לתרץ בדוחק

(i) דניחא לי' למקשן למיפרך מרותחין

(ii) דאפילו אי אית לי' לתרצן איזה סברא להעדיף גוף קיים

(iii) עדיין אית' לפירכא דחמי אור רותחין

(6) ניהדר לגמרא

(א) קשיא

(i) השתא דאתית לדרב נחמן

(ii) אמאי צריכית לגז"ש דבני אהרן

(1) הרי מטעמא דר"נ

(2) כבר נפיק שלא להקיפיה בחבילי זמורות

(ב) תירוץ

(i) בלא גז"ש

(1) הו"א דשריפת נשמה לאו שריפה

(א) וצריכין להקיפיה בחבילי זמורות

(2) ודכדי לצאת דינ' דר' נחמן

(א) סגי כשניפוש לה זמורות טובא כי היכי דתמות בעגלא

(ii) קמ"ל

(1) לשיטת רש"י

(א) דלכתחלה סומכין אגז"ש

(i) למיגמר דשריפת נשמה וגוף קיים נמי שריפה הוא

(ב) ולאח"כ סומכין אדר' נחמן לב' ענינים

(i) בלשון רש"י "לאפוקי זמורות ורותחין"

(ii) כלומר

1. דבעינן גוף קיים

2. ודלא למיעבד רותחין

(2) לשיטת מהרש"ל

(א) דלכתחלה סומכין אגז"ש

(i) דבעינגן גוף קיים

(ב) ולאח"כ סומכין אדר' נחמן לענינא חדא

(ג) דלא למיעבד רותחין

דף עה:

רש"י ד"ה אמר אביי

(1) ברייתא

(א) "ולקח הכהן מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח"

(ב) אי אש יכול שלהבת

(2) גמרא

(א) לאביי כוונת הברייתא

(i) מאחר דכתיב בין "גחלי" בין "אש"

(ii) יכול

(1) דרצה שלהבת יביא

(2) ורצה גחלת יביא

(ב) ומפרשין בגמרא כוונת אביי

(i) יכול

(1) דרצה להביא שלהבת בלי גחל או אוד כלל

(2) או רצה יביא גחלת

(ג) מקשי לי' רבא

(i) השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן להביא שלהבת בלא אוד

(ii) לפני הקב"ה לא כ"ש

(ד) והלכך מתרץ רבא

(i) דהו"א דצריך להביא אוד שהוצת אור ברובו

(ii) דהוי גחל ואש ביחד

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) דלמא כשאמר אביי אי אש וכו'

(ii) כוונתו דרצה מביא

(1) או גחלת

(2) או שלהבת כלומר אוד שהוצת ברובו כבשיטת רבא

(iii) ולא תיקשי קושית רבא עלי'

(ב) תירוץ

(i) אלו ס"ל אביי דפירושי' דשלהבת כרבא

(1) לא איצטריך לי' לפרושי מצד הקרא

(א) די'ש לי' להביא או אוד שהוצת באש או גחלת

(2) דהרי באוד שהוצת באש כבר אית בל' בין אש בין גחלת

דף עו.

תד"ה בשלמא

(1) משנה

- (א) נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו
- (ב) דשומן שברוטב שחזר אליו ונבלע בו לאו צלי אש הוא דנתחמם מן החרס

(2) גמרא

- (א) חם לתוך חם מחממי אהדדי ובלעי מהדדי
- (ב) צונן וצונן לתוך חם
 - (i) רב אמר עילאה גבר
 - (1) ואם עילאה חם מחממו לתתאה
 - (א) ומחממי אהדדי ובלעי מהדדי
 - (2) ואם עילאה צונן מצננו לתתאה
 - (א) ולא מחממי אהדדי ולא בלעי מהדדי
 - (ii) שמואל אמר תתאה גבר היפוך מרב

(ג) קשיא

(i) בשלמא לרב

- (1) אותו רוטב כשנפל לחרס תחתיו מרתח לי' לחרס
- (2) והדר חרס ומרתח לי' לרוטב
- (א) והוי לי' צלי מחמת דבר אחר
- (3) וכי הדר רוטב אפסח נבלע אותו צלי מחמת דבר אחר בפסח
- (4) ורחמנא אמר צלי אש ולא צלי מחמת דבר אחר
- (5) והלכך יטול את מקומו

(ii) אלא לשמואל

- (1) כיון דחרס צונן הוא אקורי מיקר לי' לרוטב
- (2) אמאי יטול את מקומו

(ד) תירוץ

(i) קא מיירי בחרס רותח

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) כשצולן פסח בשפוד

- (1) חלקו דשפוד מונח תחת פסח שעליו
- (ii) ואי אמרת עילאה גבר הרי אותו שפוד הוחם מפסח שעליו

(iii) וחוזר ומיחם פסח שתחתיו

(1) ולא זו בלבד אלא אפילו פסח שעליו נמי מיחם כמו שביארנו

(א) דמאחר דשניהם חמין מחממי אהדדי לכ"ע

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) מסתבר דגם שמואל קסבר

(1) דהיכא דמצי רוטב לאסרינהו לחרס

(2) חוזר חרס ומיחם לי' לרוטב ואסור

(ב) וא"כ תיקשי נמי לשמואל

(i) הרי שפוד באמצע הוא

(1) וחלקו ממעל לפסח ומתייחם בו

(ii) וחוזר אותו חלק שפוד חם ומיחם פסח שעליו

(1) ולא זו בלבד אלא אפילו פסח שתחתיו מיחם כמו שביארנו

(א) דמאחר דשניהם חמין מחממי אהדדי לכ"ע

תד"ה אלא למ"ד

(1) תוספות ד"ה תנן נטף מרוטבו

(א) משנה

(i) רישא

(1) נגע בחרסו של תנור יקלוף את מקומו

(2) שנתבשל שם מחום תנור ולא צלי אש הוא

(ii) מציעתא

(1) נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול מקומו

(2) ואותו שומן מבושל מן החרס הי'

(3) ולא סגי לי' בקליפה אלא נטילה יפה יפה בעובי

(א) דשומן נבלע בתוכו הרבה

(iii) סיפא

(1) נטף מרוטבו על הסולת יקמוץ את מקומו

(2) דאותו רוטב מטוי מחום הסלת

(3) והוי צלי מחמת דבר אחר

(4) ואין לאוכלו לסלת דאותו רוטב מעורב בו

(2) גמרא

(א) עיין לעיל בד"ה בשלמא בענין חם לתוך חם

(ב) דקבענו דבחם לתוך צונן וצונן לתוך חם

(i) רב אמר עלאה גבר

(ii) שמואל אמר תתאה גבר

(ג) ועיין לעיל בד"ה בשלמא

(i) דמקשין לשמואל ממציעתא

(ד) קשיא

(i) אמאי לא מקשי לי' נמי לשמואל מרישא

(ii) דאמאי יקלוף את מקומו כשנפל על חרס צונן

(ה) תירוץ

(i) אף שמואל מודה דהגם דהוא צונן

(ii) בולע תתאה כדי קליפה

(iii) ואח"כ חוזר ומבשל בפסח כדי קליפה

(ו) קשיא לשמואל מסיפא

(i) דבשלמא לרב

- (1) אותו רוטב כשנפל לסולת תחתיו מרתח לי' לסולת
- (2) והדר סולת ומרתח לי' לרוטב
- (א) דאף דתתאה הוא
- (i) מ"מ מאחר דשניהם חמין
- (ii) מחממי אהדדי
- (3) וכי הדר רוטב לסולת סחור סחור
- (א) אסור לאכלו מחמת רוטב שבתוכו דנצלה מחמת דבר אחר
- (4) והלכך יקמוץ את מקומו
- (ii) אלא לשמואל
- (1) כיון דסולת צונן הוא אקורי מיקר לי' לרוטב
- (2) לגרסת רש"י
- (א) ואמאי יקמוץ
- (ב) כלומר ואף ליטול את מקומו אינו צריך
- (ג) דמאי איסורא אית' ברוטב
- (3) לגרסת ר"ח (כמפורש ע"י רבינו תם בתד"ה אלא)
- (א) ביטול את מקומו סגי
- (ב) והכי פירושו (עיין עוד בספר הישר לר"ת)
- (i) אף לשמואל דתתאה גבר
1. ולא מחממו סלת לרוטב
2. ולדידי' לית' לאיסור דצלי מחמת דבר אחר
- (ii) אכתי יש איסור ברוטב
1. דלא נצלה כל צרכו
- a. והוי אברנים (לעיל דף מא.).
- (iii) ולא אמרינן דיקמוץ סלת סביביו
1. אלא היכא דאוסרין רוטבו משם דהיא צלי מחמת דבר אחר
- a. ונותן טעמו בסלת סביבו
- (iv) משא"כ לשמואל דאינו אסור אלא מצד אברנים
1. אינו נותן טעמו סביבו בסלת שלא נכנס בו
2. והלכך אינו אוסר
- a. אלא רוטב עצמו ואותו סלת שנכנס בו אותו רוטב בממשות
- (v) והלכך מקשי דביטול את מקומו סגי
- (3) תד"ה אלא חלק א'
- (א) לר"ת דס"ל דסלת שנכנס בו הרוטב אסור מצד רוטב אברנים שבו

(ב) קשיא

- (i) למה נאסור הסלת משום דאית בי' רוטב אברנים
- (ii) יאפו את הסלת ויצלה נמי הרוטב עד שנצלה כל צרכו

(ג) תירוץ

- (i) אם יעשה כן יהא צלי מחמת דבר אחר
- (ii) שנצלה אף מחמת חמימות הסולת

(ד) קשיא

- (i) בסיפא לרב אמאי איצטריך למימר דנאסר הסלת וצריך קמיצה
- (1) משום דרוטב בתוכו נצלה ע"י דבר אחר
- (ii) יאמר בפשיטות דאסור מצד דרוטב הוי אברנים

(ה) {לכאורה יש להשיב דא"כ לא יוצרך לקמיצה וביטול מקומו סגי}

(4) מהרש"א

(א) ומאי קושיא

- (i) הרי אמרו דצריכין לתירוץ דנצלה ע"י דבר אחר
- (ii) דאי לאו הכי

(1) מצי לאפות לסלת ולצלות בזה את הרוטב כל צרכו

(5) תד"ה אלא חלק ב'

(א) קשיא

- (i) אמאי פשיטא לי' לרש"י דלשמואל אין איסור כלל ברוטב
- (ii) הרי מודה דתתאה בולע מיהת כדי קליפה

(ב) תירוץ

(i) עיין תד"ה תניא אידך

(1) דרוטב שהוא דבר לח לא שייך בי' כדי קליפה

(2) ומותר הגם דאינו עושה קליפה

דף עו:

תד"ה מאי לאו

(1) גמרא

(א) בשר שחוטתה שמן שצלאו עם בשר נבילה כחוש

(i) לרב

(1) אסור

(א) דמפטמי אהדדי וריחא מילתא היא

(ii) ללוי

(1) מותר

(א) דריחא לאו מילתא היא

(2) רש"י

(א) ללוי לא שרי אלא בדיעבד

(ב) והי לך ב' ראיות

(i) לשון "שצלאו עם בשר נבילה" דיעבד משמע

(ii) מביאין עובדא בו דן לוי בדיעבד

(3) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) פליגי ארש"י וס"ל דללוי שרי אפילו לכתחלה

(ב) וראי' א' דמייתי רש"י איכא למיפרך

(i) דלא נקטי לשון דיעבד אלא להשמיעך כחו דרב דאוסר אף בדיעבד

(ג) ומראי' ב' דרש"י נמי ליכא למישמע מינה

(i) משום דמעשה שהי' כך הי'

(ii) ומאן יימר לך דלא הוי דאין כן גם לכתחלה

(4) ניהדר לגמרא

(א) מביאין ציור

(i) בו סבירא להו לר' מאיר ור' יוסי דריחא מילתא היא אף בדיעבד

(ii) ובו ס"ל ר' יהודה דבדיעבד ריחא לאו מילתא היא

(iii) וקובעין דלוי ס"ל כר' יהודה

(5) מהרש"א

(א) קשיא לשיטת תוספות לעיל

(i) מהיכא תיתי לך דס"ל לוי כר' יהודה

(ii) הרי לוי שרי אף לכתחלה ור' יהודה לא שרי אלא בדיעבד

(ב) תירוץ

- (i) ר' יהודה שרי אף לכתחלה
- (ii) ולא נקטי לשון דיעבד אלא להשמיעך כחן דמחמירין דאסרי אף בדיעבד
- (iii) כעין שתירצנו לשון לוי לעיל לשיטת תוספות

(6) גמרא

(א) ברייתא

- (i) אין צולין שני פסחים כאחד מפני תערובת
- (ii) מאי לאו תערובת טעמים וקשה ללוי

(ב) תירוץ

- (i) לא
- (ii) מפני תערובת גופין
- (ג) הכי נמי מסתברא דקתני סיפא

(i) אפילו גדי וטלה

(1) אי אמרת בשלמא מפני תערובת גופין

(א) היינו דקתני אפילו גדי וטלה

(ב) דבקל לא מיחלפי

(2) אלא אי אמרת מפני תערובת טעמים

(א) מה לי גדי וטלה מה לי גדי וגדי

(7) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לעולם אימא לך דאסור מפני תערובת טעמים

(ii) וקמ"ל דמטעם תערובת טעמים אסור

(1) אף בגדי וטלה

(א) הגם דגופן לא מיחלפי

(ב) תירוץ

(i) פסיקא לך דזימנין דלאו אדעתיהו

(ii) ומיחלפי אף גדי וטלה

תד"ה אסרה רבא מפרזיקא

(1) גמרא

(א) רבא מפרזיקא פסק כרב דריחא מילתא היא

(2) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) ר"ת פוסק כרב

(i) ואפ"ה בתנורים גדולים שלנו

(ii) מותר לאפות לחם עם פשטיד"א

(1) דהואיל ומכוסות היטב הוי כעין ב' קדירות

(ב) והדר אמרי בתוספות לפי גרסא דידן

(i) "ואפי'

(1) פלדונ"ש שהוא של חלב

(2) ופשטיד"א שהוא של בשר

(3) שיש להרחיק

(ii) מ"מ אין נראה לר"י שיהא אסור"

(3) מהרש"א

(א) איתנו לתרי גירסאות בתוספות הלז ב"שיש להרחיק"

(i) גרסת מהרש"א

(1) "ואף פלאד"ן שיש להרחיק" כלומר מן העבירה

(2) שלא יזובו מזב לזה

(ii) גרסת פסקי תוספות

(1) "ואף פלאד"ן שיש להרחיק מן הלחם וכו'

(ב) וקשה לגרסת פסקי תוספות

(i) מאי "אפילו" דקאמרי

(ii) כלומר

(1) אמאי יעלה אדעתין למימר

(א) דמשום דצריכין להרחיק לחם מפלאד"ן

(ב) ייאסר לשום פשטיד"א ופלאד"ן בתנור אחד במרוחק

דף עז.

תד"ה סלקא דעתך אמינא

(1) הקדמה

(א) בפרשת פינחס כתיבי דיני

(i) שבת

(ii) תמיד

(iii) שעירי ראש חדש

(iv) מוספי רגלים

(v) ואח"כ כתיב "אלה תעשו לד' במועדיכם"

(ב) משנה

(i) זבחי שלמי צבור ושעירי ראשי חדשים קרבין בטומאה

(2) גמרא

(א) קשיא

(i) השתא דתנא זבחי שלמי צבור

(ii) למה לי למיתני נמי שעירי ראשי חדשים

(ב) תירון

(i) הא דקרבן צבור קרבין בטומאה

(1) היינו מדכתיב בהו מועד כלומר "במועדיכם"

(ii) וסד"א דשעירי ראשי חדשים

(1) דלא כתיב בה מועד כלומר "במועדיכם"

(2) לא קריבי בטומאה

(iii) קמ"ל

(1) דהא דכתיב "קרא אלי מועד" באיכה

(2) על עיבור חדש קאי

(3) והלכך קריבי שעירי ראשי חדשים בטומאה

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) בפרשת פנחס כתיב

(1) דיני' דשבת ותמיד

(2) דין שעירי ראשי חדשים

(3) ומוספי רגלים

(4) ולבסוף כתיב "אלה תעשו לד' במועדיכם"

(ii) הרי דראש חדש נמי איקרי מועד

(ב) תירוץ

(i) אלא תעשו לד' במועדיכם

(1) לא קאי אלא אשאר ימים טובים

(א) דכתיבי בתרי' דשעירי ראשי חדשים

(ii) והא ראי' דלשבת ותמיד

(1) צריכין להפיק ממועדו דכתיב בהו

(א) ללמד

(i) דמועדו אפילו בשבת

(ii) דמועדו אפילו בטומאה

(2) ולא מפקינן להו מבמועדיכם

(4) מהרש"א חלק א'

(א) ב' קשיות

(i) קשיא א'

(1) נילף שעירי ר"ח משעירי רגלים

(2) דתרוייהו לכפרה אתיא

(ii) קשיא ב'

(1) דברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן

(2) והיאך קאמר דשעירי ר"ח קריבין בטומאה

(א) מחמת דכתיב בהו "קרא אלי מועד" באיכה

(ב) תירוץ

(i) ביאורו ככה

(ii) אי לאו קרא דאיכה

(1) ה"א

(א) דמועדיכם דקרא לא קאי אלא אשעירי רגלים

(ב) וגם אין למילף שער ר"ח משעירי רגלים

(iii) משום

(1) דשעירי רגלים קביע להם זמן ומועד

(א) משא"כ שעירי ר"ח דלא קביע להו זמן ומועד

(i) דפעמים באים בל' ופעמים בל"א כשמעברין חדש העבר

(2) והלכך לא נכללין שעירי רגלים

(א) במשמעות מועדיכם

(ב) וכן לית למילף להו משעירי רגלים

- (i) דאיכא למיפרך מה לשעירי רגלים שכן קבע
- (iv) וקמ"ל מתניתין דעל סמך גילוי מילתא מאיכה
- (1) דקביעות החדש בל"א נמי מיקרי זמן ומועד
- (2) שפיר ילפינן להו לשעירי ר"ה
- (א) או משעירי רגלים
- (ב) או במישרין ממועדיכם
- (5) מהרש"א חלק ב'
- (א) ניהדר לתוספות דכתבו
- (i) אלא תעשו לד' במועדיכם
- (1) דמיני' מפקינן אפי' בשבת אפי' בטומאה
- (2) לא קאי אלא אשאר ימים טובים
- (ii) והא ראי'
- (1) דלשבת (כלומר למוספי ותמידי שבת דקריבין בשבת ובטומאה)
- (2) ותמיד (דקריבין בטומאה)
- (3) דכתיבי מקמי' דאלה תעשו לד' במועדיכם
- (iii) צריכין לקרא דבמועדו ללמד
- (1) מועדו אפילו בשבת
- (2) מועדו אפילו בטומאה
- (iv) ולא מפקינן להו מ"אלה תעשו לד' במועדיכם"
- (ב) קשיא
- (i) למוספי ולתמידי שבת לא צריך לקרא דבמועדו
- (1) דקריבין בשבת
- (א) דהרי מוספי שבת בהדיא כתיב בי' דקריבין בשבת
- (i) ולא ממועדו
- (ב) ואף תמידי שבת דקריבין בשבת יליף לה
- (i) מדכתיב עולת שבת בשבתו
1. ולא ממועדו
- (ii) דלא הוצרך מועדו לתמיד אלא למילף דקרב בטומאה
- (ג) תירוצ'
- (i) צריך להגיה דבריהם
- (1) דלא "שבת ותמיד" כתבי בתוספות
- (2) אלא "פסח ותמיד" כתיב
- (3) כלומר

(א) בפסח לגבי שבת וטומאה

(ב) ובתמיד לגבי טומאה

(ד) קשיא

(i) תוספות קבעו לעיל

(1) דלולי קרא אלי מועד במגילת איכה

(2) היינו אומרים דבמועדיכם דפרשת פנחס

(3) לא קאי אלא על אותן קרבנות דכתיבי משעירי רגלים ולהלן

(ii) והא ראי'

(1) דבמועדיכם לא קאי

(א) אשבת ותמיד לפי גרסת תוספות הישנה

(ב) אפסח ותמיד לפי גרסא דהגיה מהרש"א לעיל

(iii) והנה אכן תמיד ושבת כתיבי בפרשת פנחס

(1) ואם אדידהו קאי שפיר כתבו דלא קאי עלייהו במועדיכם

(2) הגם דכתיבי

(iv) אבל לפי ההגהה קשה דהרי קרבן פסח לא כתיב בפרשת פנחס

(ה) תירוץ

(i) קרבן פסח כתיב בפרשת אמור לאחר "אלה מועדי ד'"

(ii) ואפ"ה צריכין למועדו להפיק דדוחין שבת וטומאה

(iii) ומסתבר דהיינו מטעם דמצד פסח שני לא מיקרי פסח קבע כמו מוספי רגלים

(iv) והלכך קאמרי דגם אלו הוי כתיב דיני' דפסח בפרשת פנחס

(1) נמי לא הוי קאי עלי' קרא דבמועדיכם מהאי טעמא גופי'

(6) מהרש"א חלק ג'

(א) הא דאמרינן דמאלה תעשו לד' במועדיכם קמילף לשעירי רגלים דדחי שבת

(ב) היינו דוקא למוספי שבועות יום כפור ור"ח

(ג) ולא למוספי פסח וסוכות

(ד) דמוספי פסח וסוכות ילפינן להו דדחי שבת מהא דבעינן להביאם ז' ימים רצופות

תד"ה שכן יש

(1) גמרא

(א) צריכין לימודין מיוחדין דהני דלהלן דוחה שבת וטומאה

(i) תמיד

(1) דאין להפיק דיני' מפסח דפסח שאני דבכרת היא

(ii) פסח

(1) דאין להפיק דיני' מתמיד דתמיד שאני דתדיר וכליל

(iii) שאר קרבנות צבור

(1) דאין להפיק דיני' מפסח דפסח שאני דבכרת היא

(2) ואין להפיק דיני' מתמיד דתמיד שאני דתדיר וכליל

(3) ואין להפיק דיני' מעומר ושתי הלחם

(א) דשאני עומר וב' הלחם דהוצרכו להתיר חדש

(iv) עומר וב' הלחם

(1) דאין להפיק דיני' מקרבנות צבור

(א) דשאני קרבנות צבור דבאין לכפר

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) ולחם הפנים מנין דדחי שבת

(ב) תירוץ

(i) דכתיב בהו "תמיד"

(ii) ואכן בת"כ איתנהו למ"ד דהא דתמיד דוחה שבת היינו משום דכתיב בי' תמיד

(ג) קשיא

(i) מתמיד ולחם הפנים נילף לכולהו

(1) דתמיד לא בא להתיר

(2) ולחם הפנים אינו תדיר וכליל

(ד) תירוץ

(i) משום איזה פירכא

(ה) קשיא

(i) אמאי לא מזכירין אותו פירכא

(ii) כמו דמייתי בשקלא וטריא דגמרא אותן פירכות אחרות דהזכרנו לעיל

(ו) תירוץ

(i) לימודי דנפקי מחדא לא מיפרכי אלא בפירכא אלימי

- (1) והלכך צריך להביאן
- (ii) משא"כ כשבאין למילף מתרתי כמו מלחם הפנים ותמיד
- (iii) איכא למיפרכי' בפירכא כל דהו ולא חש להביאו
- (3) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אמאי לא ילפית לכולהו מלחם הפנים לחודי'
- (ב) תירוץ
- (i) מלאכת לחם הפנים דדחי שבת הייני הקטרת בזיכין
- (ii) ועלי' איכא למיפריך דשאני הקטרת בזיכין דבא להתיר ללחם הפנים
- (ג) שאלה
- (i) ואכן מניין לך דבהקטרת בזיכין משתעי
- (ד) תשובה
- (1) דעל לחם הפנים עצמן אי אפשר למימר
- (א) דהרי מערכתן מפורש דבשבת היא
- (ב) ועל כל פנים מה דחיית שבת איכא בהערכתן
- (ה) קשיא
- (i) א"כ דאבזיכין אתא
- (ii) היאך קמסיק מ"תמיד" דמקטיר אותן בשבת
- (1) דאימא דמשמעו ד"תמיד" בבזיכין היינו דמקטירן בכל ע"ש ולא בשבת
- (iii) דלא דמיא ל"תמיד" דכתיב גבי קרבן תמיד דמשמעו בכל יום

הקדמה לסוגיא דציץ מרצה ותד"ה ר' אליעזר אומר הציץ מרצה

- (1) לרוב קרבנות אית להו תרתי
(א) כלומר
 - (i) מתיר כגון דם או קומץ
 - (ii) ושיריים או אכילות כגון
 - (1) חלב דעולה למזבח
 - (2) בשר
 - (3) שיירי מנחה
 - (4) שתי הלחם
- (2) היכא דאכילות נטמאו
(א) ר' יוסי ס"ל דלית לרצויי' לאכילות
 - (i) דאין ציץ מרצה על אכילות
- (ב) ר' אליעזר ס"ל דציץ מרצה על אכילות
- (3) איפליגי אמוראי אליבא דר' יוסי
 - (א) אי ציץ מרצה על חלב דעולה למזבח
 - (ב) ובזה שאני מבשר דאינו עולה למזבח
- (4) ר' יהושע ס"ל דאין ציץ מרצה אלא היכא דמתיר ואכילות ("תרתי")
 - (א) איתנהו ומרוצין נינהו
 - (ב) כגון
 - (i) כשנטמא דם ולא אבוד ולא נשפך
 - (ii) ואיתנהו לבשר
 - (1) ואו דלא נטמא כלל
 - (2) או דנטמא וס"ל כר' אליעזר דציץ מרצה על אכילות
- (5) ולהיפוך
 - (א) אין ציץ מרצה היכי דליתנהו לחדא מתרתי או דלא מרוצין
 - (ב) כגון
 - (i) דם שנטמא ונאבד או נשפך
 - (ii) או בשר שנטמא
 - (1) ואו שנאבד או נשרף
 - (2) או דס"ל כר' יוסי דאין ציץ מרצה על אכילות
- (ג) בקיצור
 - (i) "אם אין בשר אין דם"

- (ii) "ואם דם אין בשר"
- (6) ר' אליעזר דפליג אר' יהושע
- (א) וס"ל דמרצה היאך דאיתנהו ומרוצה מיהת לחדא מינייהו
- (ב) בקיצור "דם אע"פ שאין בשר ובשר אע"פ שאין דם"
- (7) שים לב דב' דינ' דר' אליעזר אינם תלויים זה בזה
- (א) ונוכל לומר
- (i) דציץ מרצה על אכילות כר' אליעזר ודבעי תרתי כר' יהושע
- (ii) או דאין ציץ מרצה על אכילות כר' יוסי ודלא בעי רק חדא כר' אליעזר
- (8) היכא דקריבין קרבן צבור הגם דנטמאו צבור בטומאת הגוף
- (א) אי ס"ל דטומאה הותרה בצבור לא צריכין לריצוי ציץ כלל
- (ב) אי ס"ל דטומאה הודחה בצבור
- (i) צריכין לריצוי ציץ ודינ' כאלו נטמא קרבנן בין במתיר בין באכילות
- (9) תוספות (כמבואר במהרש"א)
- (א) ר' אליעזר דפליג אר' יהושע בפשיטות ר' אליעזר בן הורקנוס הוא בר פלוגת' דר' יהושע
- (ב) בדף עת. נקטי בגמרא דאותו ר' אליעזר הנו ג"כ ר' אליעזר דפליג אר' יוסי
- (ג) הרי דגם אותו ר' אליעזר ר' אליעזר בן הורקנוס הוא

תד"ה נימא מתניתין דלא כר' יהושע

(1) עיין היטב בתמצית דיני' ריצוי בעמוד 36

(2) משנה

(א) חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה

(i) העומר

(ii) ושתי הלחם

(iii) ולחם הפנים

(iv) וזבחי שלמי צבור

(v) ושעירי ראשי חדשים

(3) גמרא

(א) אי ס"ל

(i) דטומאה דחוי' היא בצבור

(1) וצריכין ריצוי ציץ וחשיב כאלו נטמא קרבנן בין במתיר בין באכילות

(ii) וכר' יוסי דאין ציץ מרצה על אכילות

(iii) מוכרח דמתניתין אתיא כר' אליעזר ולא כר' יהושע

(iv) דלר' יהושע אין ציץ מרצה

(1) היכא דאינו מרצה לתרתי כלומר בין למתיר בין לאכילות

(4) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) קשיא

(i) משמע דמתניתין ניהא לר' אליעזר דס"ל דסגי בחדא

(1) אף אלו הוי ס"ל דאין ציץ מרצה על אכילות

(ii) והתינח בעומר

(1) דהרי מקריבין קומץ ועל אותו קומץ מרצה ציץ ועומד במקום "דם"

(2) ואיכא מיהת חדא דמרוצה

(א) דהיינו המתיר

(ב) דמתירתו לקרבן

(iii) אבל בשתי הלחם תיקשי

(1) דהרי כולו נאכל ולא נותר ע"י הקרבה

(2) ובשלמא אי ציץ מרצה על אכילות

(א) הוה לי' כמעיקרא ומתירין במקדש

(3) אבל אי אינו מרצה על אכילות

(א) הרי כולו אכילות הוא

- (ב) ותיקשי לך דבמאי מתירתו
- 5) מהרש"א (ענין חדש דאינו תלוי במה שביארנו עד כה)
- (א) קשיא
- (i) לכ"ע ציץ מרצה על הדם
- (ii) והיכא תמצי ציור בו למימר אם אין דם אין בשר
- (ב) תירוץ
- (i) אה"נ דבציור דנטמא אין לאשכוחי
- (ii) ומוכרח ד"אין דם" היינו בנשפך או נאבד
- (ג) קשיא
- (i) להלן שקלי וטרי אליבא דר' יהושע
- (1) דיכול להיות
- (א) דס"ל כר' יוסי דאין ציץ מרצה על אכילות
- (ב) ואפ"ה ס"ל דציץ מרצה על העולין למזבח
- (2) והלכך אי איכא מיהת כזית חדא דחלב או כזית בשר בקרבן עולה
- (א) מרצה ציץ עליו ואיכא תרתי
- (ii) תוספות שם ד"ה קסבר
- (1) קשיא
- (א) בקרבן עולה דהבשר ג"כ עולה למזבח
- (ב) נמצא דציץ מרצה על בשר שנטמא
- (ג) א"כ האיך קאמר ר' יהושע בקרבן עולה אין בשר אין דם
- (ד) הרי יש בשר דמרוצה ע"י ציץ
- (2) תירוץ
- (א) משתעי כשאין בשר מחמת שנאבד או נשרף
- (iii) קשיא
- (1) אי איתא כדאמרן לעיל ד"אין דם" לא מצי לאשכוחי אלא בנשפך
- (2) הוה להו לתוספות למסמך בו דבריהם דלהלן
- (א) ולמימר
- (i) "אל תתמה ד"אין בשר" בעולה
1. לא מצית לאשכוחי אלא היאך דבשר נאבד או נשרף
- (ii) "דהרי 'אין דם' נמי לא מצית לאשכוחי אלא בדם אבוד או נשרף"

תד"ה נימא דלא כר' יהושע

- (1) עיין היטב בתמצית דיני' ריצוי בעמוד 36
- (2) משנה
(א) חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה
 - (i) העומר
 - (ii) ושתי הלחם
 - (iii) ולחם הפנים
 - (iv) וזבחי שלמי צבור
 - (v) ושעירי ראשי חדשים
- (3) גמרא
(א) אי ס"ל
 - (i) דטומאה דחוי' היא בצבור(1) וצריכין ריצוי ציץ וחשיב כאלו נטמא קרבנן בין במתיר בין באכילות
 - (ii) וכר' יוסי דאין ציץ מרצה על אכילות
 - (iii) מוכרח דמתניתין אתיא כר' אליעזר ולא כר' יהושע
 - (iv) דלר' יהושע אין ציץ מרצה(1) היכא דאינו מרצה לתרתי כלומר בין למתיר בין לאכילות
- (4) בסיפא דמתניתין כתיב
(א) במוקדשין חוץ מפסח כשנטמא בשר
(ב) אינו כשר אלא בשחלב קיים
 - (i) מוכרח דס"ל(1) דבעי תרתי כר' יהושע
 - (2) וכר' יוסי דאין ציץ מרצה על אכילות
 - (3) אבל דמרצה על העולות כגון חלב(ii) הרי דאתיא סיפא כר' יהושע
- (ג) קשיא
 - (i) והאיך קס"ד להו דרישא לא אתיא כר' יהושע
- (5) מהרש"א
(א) קשיא
 - (i) הוי להו לתוספות לאקשווי(1) דבמקום להקשות "נימא דרישא דלא כר' יהושע"
 - (ii) הוי לי' לגמרא לאקשווי בפשיטות

- (1) דרישא דמתניתין דס"ל דקריבין בטומאה אף כשאין חלב קיים
- (2) סותר לסיפא דמתניתין דס"ל דאינו כשר אלא היכא דחלב קיים

(ב) ועיין לקמן בעמוד 44

(i) דמקשי להלן

- (1) דאי אמרת דרישא דמתניתין דבאין בטומאה כר' יהושע אתיא
 - (2) תיקשי ממשנה דמנחות דנטמאו שיירי' פסולה לר' יהושע
- (ii) ומתוצין אליבא דתוספות דאכן רישא דמתניתין נמי אתיא כר' יהושע
- (1) וברישא בצבור מישתעי וס"ל ר' יהושע כר' יוסי דציץ מרצה על אכילות
 - (2) ובמנחות ביחיד מישתעי וביחיד גזור רבנן
- (א) ובאותו תירוץ יתורץ נמי סתירת רישא דמשנה לסיפא דמשנה

דף עז:

גמרא אי הכי אימא כולי'

(1) הקדמה

(א) עיין בתמצית דיני ריצוי בעמוד 36

(ב) בקיצור

(i) ר' יהושע ס"ל דאין ציץ מרצה

(1) אלא היכי דאיתנהו לתרתי דמתיר ואכילות ומרוצין נינהו

(ג) ר' אליעזר פליג אר' יהושע

(i) וס"ל דמרצה היאך דמרוצה מיהת חדא מיניינהו

(2) גמרא

(א) ר' יהושע הוצרך לתרי קראי להפיק מינהו דאם אין בשר אין דם

(1) "ועשית עולותיך הבשר והדם" לקרבן עולה

(2) "ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל" לקרבן שלמים

(ב) ר' אליעזר אוקמי'

(i) לקרא ד"ודם זבחיך ישפך"

(1) למילף דאין הבשר נותר באכילה עד שיזרוק הדם

(ii) הגם דמצי למילף לי' מק"ו

(1) דמילתא דאתיא מק"ו טרח וכתב לה קרא

(3) קשיא

(i) דלמא מ"ועשית עולותיך הבשר והדם"

(1) נפקא לי' לר' יהושע דאם אין דם אין בשר

(2) בין לעולה בין לשלמים

(ii) ואייתר לי' קרא ד"ודם זבחיך ישפך"

(1) לאוקמי' כר' אליעזר

(2) למילף דאין הבשר נותר באכילה עד שיזרוק הדם

(iii) והגם דמצי למילף לה מק"ו

(iv) ס"ל בהא כר' אליעזר

(v) דמילתא דאתיא מק"ו טרח וכתב לה קרא

רש"י ד"ה עומר ושתי הלחם וד"ה ביחיד ותד"ה אלא פשיטא והא לא קשיא

חלק א

(1) עיין בתמצית דיני ריצוי בעמוד 36

(2) משנה

(א) חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה

(i) העומר

(ii) ושתי הלחם

(iii) ולחם הפנים

(iv) וזבחי שלמי צבור

(v) ושעירי ראשי חדשים

(3) גמרא

(א) קשיא

(i) אי סבירא לן

(1) דטומאה דחוי' היא בצבור

(א) וצריכין ריצוי ציץ וחשיב כאלו נטמא קרבנן בין במתיר בין באכילות

(2) וכר' יוסי דאין ציץ מרצה על אכילות

(ii) מוכרח דמתניתין אתיא כר' אליעזר ולא כר' יהושע

(iii) דלר' יהושע אין ציץ מרצה

(1) היכא דאינו מרצה לתרתי כלומר בין למתיר בין לאכילות

(ב) תירוצ

(i) הגם דר' יהושע ס"ל כר' יוסי

(1) דאין ציץ מרצה על האוכלין

(ii) ס"ל נמי דשונין עולין על המזבח דהציץ מרצה עליהן

(1) והלכך אי איכא מיהת כזית חדא דחלב

(א) הרי איכא תרתי

(i) מתיר כלומר הדם

(ב) ואכילות כלומר החלב

(iii) ומתניתין דקריבין בטומאה בדאיכא כזית חלב משתעי

(ג) קשיא

(i) התינח זבחים דאיכא עולין

(ii) אלא עומר מאי איכא למימר

(1) דהרי אין באכילות דידי' עולין למזבח כעין חלב

(iii) ושתי הלחם מאי איכא למימר

(1) דהרי אין בהו שום מתיר

(2) וליתנהו אלא אכילות דאין עולין למזבח

(4) מהרש"א

(א) הי לך ביאור למאי דקשיא להו לר' יהושע מעומר וב' הלחם ולא לר' אליעזר

(ב) קבענו דר' אליעזר אית לי'

(i) ציץ מרצה על אכילות ופליג בהא אר' יוסי

(ii) דבחדא מנהון דמתיר ואכילות סגי ופליג בהא אר' יהושע

(ג) עכשיו

(i) לר' אליעזר ניחא לי' עומר דקרב בטומאה

(1) אף אלו הוי ס"ל דאין ציץ מרצה על אכילות

(2) ובלבד דס"ל דבחדא סגי דהרי מיהת מרצה אקומץ דהוי מתיר

(ii) אבל כדי להסביר דיני' דב' הלחם מוכרח דס"ל דציץ מרצה על אכילות

(1) דהרי בב' הלחם ליכא מתיר כלל

(5) ניהדר לקושית הגמרא

(i) התינה זבחים דאיכא עולין

(ii) אלא עומר מאי איכא למימר

(1) דהרי אין באכילות דידי' עולין למזבח כעין חלב

(iii) ושתי הלחם מאי איכא למימר

(1) דהרי אין בהו שום מתיר

(2) וליתנהו אלא אכילות דאין עולין למזבח

(א) תירוץ

(i) כי אמר ר' יהושע דבעינן תרתי

(ii) בזבחים

(iii) אבל במנחות לא אמר

(iv) {עיין בתוספות דבזאת לא תירצו לב' הלחם אי ס"ל דציץ אין מרצה על אכילות}

(ב) קשיא

(i) א"כ אמאי כתיב במנחות דנטמאו שירי' כמדת ר' יהושע פסולה

(ג) תירוץ

(i) כמדת ר' יהושע דבעינן תרתי ולא כמדת ר' יהושע

(1) דאלו ר' יהושע בזבחים אמר במנחות לא אמר

(ii) ואותו תנא ס"ל דבעינן תרתי בין בזבחים בין במנחות

(ד) קשיא

(i) מי איכא תנא דמחמיר טפי מיני' דר' יהושע

(ii) וס"ל דבעי תרתי אף במנחות

(ה) תירוך

(i) צודק

(ii) ומוכרח דקסבר ר' יהושע כר' אליעזר דפליג אר' יוסי

(iii) וס"ל דציץ מרצה על האכילות

(ו) קשיא

(i) א"כ במנחות אמאי קאמר כמדת ר' יהושע פסולה

(2) תוספות

(א) אמאי לא מתרץ כמדת ר' יהושע דבעי תרתי

(i) ולא כמדת ר' יהושע דציץ מרצה על האכילות

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא מתרצי תוספות כדלעיל

(ii) "מי איכא תנא דמחמיר טפי מר' יהושע"

(iii) וס"ל דבעי תרתי וגם דאין ציץ מרצה על האוכלין

(ב) תירוך

(i) איתא בהדיא דר' יוסי אכן ס"ל ככה ומחמיר טפי מדר' יהושע

(ii) דס"ל כר' יהושע דבעי תרתי

(iii) וס"ל דציץ אינו מרצה על אכילות

חלק ב'

דף עח.

רש"י ד"ה ביחיד לכתחלה פסולה ותד"ה הא לא קשיא

(1) ניהדר לשקלא וטריא בגמרא

(א) תירוך

(i) כי אמר ר' יהושע דבעינן תרתי

(ii) בזבחים

(iii) אבל במנחות לא אמר

(ב) קשיא

(i) א"כ אמאי כתיב במנחות דנטמאו שירי' כמדת ר' יהושע פסולה קשיא

(ג) תירוך

(i) במשנה דידן בדיעבד עסקינן דכשר

- (ii) במשנה במנחות לכתחלה עסקינן דפסולה
- (iii) ומנא תימרא דשאני ליה לר' יהושע בין לכתחלה לבדיעבד
- (1) דתניא נטמא בשר או שנפסל
- (א) ר' יהושע אומר לא יזרוק
- (ב) ומודה ר' יהושע שאם זרק הורצה
- (ד) ב' קשיות
- (i) קשיא א'
- (1) פסולה במנחות משמע דפסול אפילו בדיעבד
- (ii) קשיא ב'
- (1) במשנה דידן חמשה דברים באין בטומאה משמע דכשר אף לכתחלה
- (ה) תירוץ (אליבא דרש"י כמבואר במהרש"א)
- (i) אלא
- (1) במשנה דידן בצבור איירי וכשר אף לכתחלה
- (א) דתרומה הותרה בצבור ולא צריך לריצוי ציץ כדביארנו בעמוד 36
- (2) במנחות ביחיד איירי דבי' לכתחלה פסול
- (א) דלדידי' טומאה לא הותרה ולא הודחה וצריך ריצוי ציץ
- (ב) ומדקסבר אין ציץ מרצה על אכילות אינו מרצה לר' יהושע דבעי תרתי
- (3) ואפ"ה אם זרק הורצה
- (א) דקרא דמצריך תרתי לא אתא לעכב
- (2) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) הרי הקשו לעיל דבמנחות כתיב פסולה
- (ii) דמשמעה דפסולה אף בדיעבד
- (ב) תירוץ
- (i) לא קסמכו לעיל על אותה קשיא דקושיא קלישא היא
- (1) דהרי ר' יהושע קאמר בהדיא ואם זרק הורצה
- (ii) ובקושטא לא הקשו אלא קשיא ב' דלהון
- (1) דבמשנה דידן חמשה דברים באין בטומאה לכתחלה משמע
- (iii) ואותו קושיא מיושב שפיר בתירוץ
- (1) דבמשנה דידן אכן מותר אף לכתחלה
- (א) דבצבור איירי וטומאה הותרה בצבור
- (3) תוספות
- (א) פליג ארש"י

- (ב) לעולם ס"ל לר' יהושע טומאה הודחה בצבור
- (ג) ואפ"ה בצבור מותר לכתחלה
- (i) משום דציץ מרצה על אכילות
- (ד) קשיא
- (i) בשלמא
- (1) לרש"י דפירש דבציבור מותר לכתחלה
- (א) משום דטומאה הותרה בצבור
- (2) ניחא האי דביחיד אסור לכתחלה
- (א) דהרי טומאה לא הותרה ולא הודחה ליחיד
- (ii) אבל לתוספות
- (1) אי אמרת ציץ מרצה על אכילות
- (2) לא שאני לן בין צבור ליחיד
- (3) דמרצה לתרוייהו
- (ה) תירוץ
- (i) יחיד לכתחלה לא יזרוק
- (1) מדרבנן
- (ii) משא"כ בדיעבד לא גזרו רבנן
- (iii) ולא גזור נמי בצבור אף לכתחלה
- (4) ניהדר לגמרא
- (א) ר' יוסי אליבא דר' יהושע ס"ל
- (i) דביחיד כשר בדיעבד דוקא בנטמא אבל לא באבוד ושרוף
- (ב) וקפליג ר' יוסי אליבא דידי' וס"ל דביחיד כשר בדיעבד אף באבוד ושרוף
- (ג) ועוד קבענו לעיל דר' יוסי לדידי' ס"ל
- (i) דאין ציץ מרצה על אכילות
- (ii) טומאה הודחה בצבור ולא הותרה
- (5) מהרש"א
- (א) לשיטת רש"י אין להעמידה לשיטת ר' יוסי אליבא דר' יהושע
- (i) דאי אמרת דהגם דליכא ריצוי ציץ כשר בדיעבד מצד לעכב לא אתא קרא
- (ii) לית לחלק בין נטמא לאבוד או שרוף
- (ב) אבל לשיטת תוספות אתי שפיר אותה שיטה דר' יוסי אליבא דר' יהושע
- (i) דר' יהושע מכשיר בדיעבד מצד דס"ל דציץ מרצה על אכילות
- (ii) והיינו דוקא באיתנהו קמן ונטמאו
- (iii) אבל באבוד או שרוף ליכא לרצויי עליהן

(ג) ועכשיו נעיין בשיטת ר' יוסי לדידלי' ותמצא דאי אפשר להעמידה אלא לשיטת רש"י

(i) מדס"ל דאין ציץ מרצה על אכילות

(1) מוכרח דליכא ריצוי ציץ לר' יהושע דבעי תרתי

(2) והא דכשר בדיעבד היינו מצד לעיכוב לא אתא קרא הגם דליכא ריצוי

(3) והלכך בשרוף או באבוד נמי כשר בדיעבד

(ii) וכשתמצא עומק הדין תמצא עוד

(1) דמדס"ל טומאה הודחה בצבור הרי דליכא לריצוי ציץ גם לציבור

(2) ומוכרח דגם לדידהו לא כשר אלא בדיעבד מצד לעיכוב לא אתא קרא

תד"ה ולעכב לא

(1) משנה

- (א) נטמא בשר הפסח אין זורק את הדם ופסול
- (ב) דאף אם תאמר דציץ מרצה עליו
- (ג) אפ"ה יישאר בטומאתו ולא ייאכל
- (ד) ועיקר פסח לאכילה קאתי

(2) גמרא

- (א) אמר רב גידל אמר רב
 - (i) אם זרק הורצה דאכילה לא מעכבא
 - (ב) קשיא (כמבואר בתוספות)
 - (i) ולעכב לא
 - (ii) והתניא איש לפי אכלו וכו' ובמכסת (1) וילפינן מינייהו בדף סא.
- (א) דטעון מחשבת אוכלין בשחיטה

(3) תוספות

- (א) ב' קשיות
 - (i) קשיא א'
 - (1) ב"אם זרק הורצה" בזריקה קיימין ולא בשחיטה
 - (א) ובמחשבת זריקה קים לן דאין מחשבת אוכלין בזריקה
 - (ii) קשיא ב'
 - (1) באין לו אוכלין מחמת טומאתו דיינין
 - (א) ולא במחשבת שלא לאוכלין

(ב) תירוץ

- (i) כיון דבשעת שחיטה הקפיד הכתוב אפילו אמחשבה
- (ii) מסתבר דבזריקה
- (iii) שהיא עיקר עבודה**
- (iv) תיפסל כשאין לו אז אוכלין
- (v) וגרע ממחשבת שלא לאוכליו בזריקה

(4) ניהדר לגמרא

- (א) תירוץ
 - (i) אלא רב דאמר כר' נתן
- (1) דס"ל דאכילת פסחים לא מעכבא

- (ii) ולא בעינן אלא גברא דחזי לאכילה
- (iii) אבל לא בעינן דפסח עצמו יהא חזי לאכילה
- (iv) והלכך לרב אם נטמא הבשר ונזרק הדם הורצה
- (ב) ר' אלעזר ס"ל דלר' נתן

(i) לא בעי גברא דחזי לאכילה אלא בשחיטה ולא בזריקה
 (5) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) הרי דלית לי' האי סברא דתוספות
- (ii) דמסתבר ליפסל יותר בזריקה מבשחיטה

(6) ברייתא

- (א) הרי שהי' חולה בשעת שחיטה וחלים בשעת זריקה
- (ב) חלים בשעת שחיטה וחולה בשעת זריקה
- (ג) אין שוחטין וזורקין עליו

(i) עד שיהא חלים משעת שחיטה עד שעת זריקה

(ד) קשיא

(i) נימא

(1) רבנן היא דס"ל דאכילה מעכבא בכלל

(2) אבל לר' נתן לא אתיא

(א) דנימא דס"ל דדוקא בשחיטה בעי גברא דחזי לאכילה

(ה) תירוץ

(i) לר' נתן לא זו בלבד דבעי גברא דחזי בשחיטה

(ii) אלא בזריקה נמי בעי גברא דחזי

(iii) {עיין רש"י דהיינו דלא כר' אלעזר}

(7) מהרש"א

(א) מהא נמי איכא לאוכוחי

(i) דלא ס"ל האי סברא דתוספות

(ii) דמסתבר ליפסל יותר בזריקה מבשחיטה